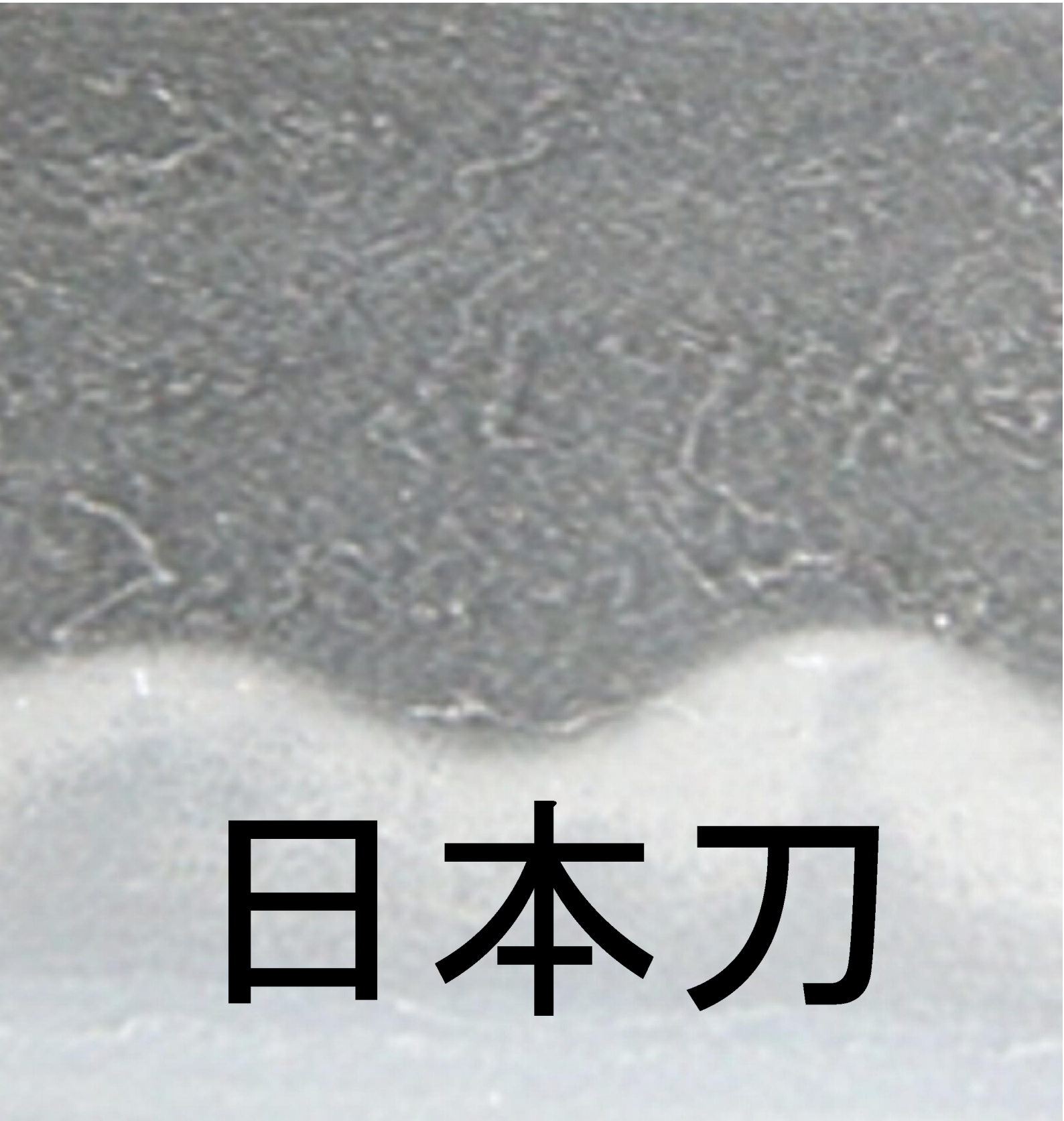




日本刀

Hansha

2014-02

Päätoimittaja Pohtii

Hyvät Hanshan lukijat. Ruuduillanne (tai käsissänne jos olette printanneet aineiston säilytettäväksi tulevien polvien varalle) on historiallinen TAPAUS, Hanshan ensimmäinen vain yhteen teemaan keskittyvä numero. Teemana on meille kaikille niin rakas, hartaasti kaivattu japanilainen miekka nihon-to, 日本刀.

Vaikka aiheesta riittäisikin puhuttavaa, mielipiteitä ja tietoa jaettavaksi kunnes izakayan sake- ja olutvarastot kuivuvat, on toimitus karsinut aineistoa ankarasti. Tavoitteena on, että tutkitte sitä huolella. Etenkin lehden pääjutun sisältöä aidon nihonto'n merkityksestä opettajamme maailmankatsomuksessa on syytä pohtia usealta suunnalta.

Kesään mennessä aiheesta on luvassa uusia kokemuksia. Muuan SMSRYn jäsen on pelottomasti tilannut Meiriniltä mittatilausshinkenin. Tavoite on noutaa se Japanista toukokuussa, Seto Jinjan näytökseen suuntautuvan matkan yhteydessä.

Tuo peloton, tinkimättä omaa osaamistaan kehittämään pyrkivä iaidoka, joka Julius Caesarin tavoin mielellään kirjoittaa itselleen ylistystä kolmannessa persoonassa, aikoo raportoida jo perinteiseksi muodostuneeseen tapaan Japanin kokemuksistaan. Nämä gonzojournalismin parhaita perinteitä noudattavat jutut ovat edelleen yksinoikeudella Hanshan.

Ankaran neuvotteluprosessin jälkeen sovittiin juttupalkkion pysyvän entisellään. Korotustarjouksen tuo yhdistyksen taloutta pitkään vaalinut jalo sielu torjui, ja vaati saada kirjoittaa entisellä hinnalla. Euron vahvistumisen ansiosta japanilainen olut on, etenkin kuuman kylvyn jälkeen nautittuna, entistä edullisempaa.

TAKADA GAKUDÔ -sensein kirje harjoittelijoille miekoista (suomentanut Terttu Rajala)

Iaidôn henki ja soturin sielu

Muoin soturin tuli vihollisen hyökätessä olla valmis vetämään miekkansa kävellessään, seistessään, istuessaan ja maatessaan, milloin ja missä tahansa. Jos hän ei olisi miekkaansa vetänyt, olisi perhe menettänyt kunniansa ja historiallinen perinne katkennut. Soturit harjoittivat innokkaasti iaita, jotta näin ei olisi päässyt tapahtumaan. Iai oli välttämätön osa heidän koulutustaan.

Bujutsun perustarkoitus on sekä itsepuolustus että vihollisen kaataminen. Nämä taidot mahdollistivat myös henkilökohtaisessa elämässä menestymisen. Tämän lisäksi iaita harjoittivat sellaiset henkilöt, jotka halusivat kehittää itseään nimenomaan henkisesti.

Sengoku-ajan levottomuuksien jälkeen maamme yhdistyi ja bakufu (Tokugawa bakufu) perustettiin Edoon (Tokioon). Maailmanmeno rauhoittui ja bujutsusta, joka alun perin oli merkinnyt vihollisen kaatamista suojelemistarkoituksessa, kehittyi sitä harjoittavan tie henkiseen kehitykseen.

Muoin miekka oli pyhä esine, bushin sielu, jolla soturi suojeli kunniaansa ja puhdisti mieltään (=kiillotti kokoroa), ja jota käytettiin myös välineenä henkiseen kehitykseen. Sitä käsiteltiin erityisen tärkeänä esineenä.

Soturin tuli käyttää itsepuolustukseen katanaa, joka ei taitu eikä taivu ja jonka avulla saattoi sekä suojella itseään että kasvaa henkisesti. Nämä ajatukset on välitetty katkeamattomana perinteenä nykyajan iaita harjoitteleville henkilöille. Edellä mainituista syistä miekkaa pitäisi käsitellä erityisen hyvin.

Iain harjoittelijat kumartavat (keirei) ensin shinzenille, sitten miekalle ja vasta sitten aloitetaan harjoittelu. Miekkaa kutsutaan tällaisessa tilanteessa myös ”pyhäksi miekaksi”, ”rei utsuwa” (rei utsuwa nihon tō, れいうつわにほんとう 霊器 日本刀).

Alun perin ihmisten surmaamiseen tarkoitettu miekka on ainoastaan Japanissa kehittynyt välineeksi, jonka käyttö tähtää henkiseen kasvuun. Tämän lisäksi se on arvostettu taide-esine. Sekä vanhojen että nuorten, jotka aikovat opetella japanilaista iaidōta, tulisi tasostaan riippumatta säästää rahaa vaikka vähän kerrallaan ja hankkia hyvä miekka, nimenomaan nihontō.

Pohjoismaissa on tällä hetkellä henkilöitä, joilla on korkea dan-arvo ja kun olen heidän miekkojaan tarkastanut, olen huomannut että ne eivät muistuta ollenkaan nihontōta, vaan ne ovat tavallisia pitkiä keittiöveitsiä muistuttavia miekkoja. Ei todellakaan vaikuta siltä, että niitä käyttämällä voi kehittyä henkisesti ja puhdistaa mieltään (= seishin o takameru, kokoro o migaku). On aivan sopimatonta, että ne, joilla on korkea dan-arvo pitävät vyöllään tuollaisia miekkoja.

Iain tien merkityksen voi kiteyttää seuraavalla sanonnalla: ”katachi kara hairi kokoro ni itaru”, mikä tarkoittaa sitä, että tiettyjen tekniikkasarjojen avulla kehitetään sekä kehoa että mieltä. Japanilaiset, erityisesti iaita harjoittavat henkilöt eivät hyväksy sitä, että tällaista kallisarvoista ”tietä” harjoitetaan tuollaisilla tinaesineillä.

Kun henkilöt, joilla on 6 dan-arvo puhumattakaan niistä, joilla on 7.dan, tulevat Japaniin päädöjölle he ovat sellaisessa asemassa, että heitä jopa kutsutaan ”senseiksi”. Japanissa ei millään muotoa voi hyväksyä sitä, että heillä ei ole käytössään muuta kuin nuo keittiöveitset. Kun iaita harjoittavalla on käytössään hieno miekka, tulee hänestä päättäväinen, hänen ryhtinsä paranee ja kun hänen ei tarvitse hävetä miekkaansa, hän voi antautua harjoittamaan iaita.

Nihontō ei ole tavallinen esine. Sen on valmistanut miekkaseppä, joka on ensin *shimenawalla* merkinnyt alueen, jossa hän työskentelee, puhdistanut kehonsa puhtaalla vedellä, ja rukoillut

kameja. Tällaisen miekan nakagossa on kaiverrettuna tekijän nimi sekä tekovuosi että kuukausi. Tällä tavoin voidaan ajassa mennä taaksepäin, jolloin käy selväksi kuinka traditio on kulkenut opettajalta oppilaalle ja taas häneltä seuraavalle.

Myös iaidōssa perinteenmukaisen oppilaan tulee seurata päämiehen (”sōke”) näkemystä asiasta. Haluan painottaa, että en välttämättä hyväksy 6. tai 7. daneiksi henkilöitä, joilla on esimerkiksi pelkän ulkonäön perusteella hankittu edullinen, pitkä miekka. Näillä henkilöillä tulisi olla laadullisesti hyvä, arvoon sopiva miekka.

Kuten aiemmin sanoin, nihontō on huomattavasti korkealaatuisempi kuin tavalliset päivittäisessä käytössä olevat esineet. Iaisa käytettävän miekan saa ostettua yleensä noin 600.000 jenillä. Katanat, joita nykyään valmistetaan (Gendaikatana) maksavat yli 700.000 jeniä. Tämä vain ihan tiedoksi. Pituuden olisi hyvä olla 71,2 cm (2,35 shaku)-72,7cm(2,4 shakua). Yleensä miekka sitä kalliimpi mitä pidempi se on.

Internetistä voi tarkasti etsimällä löytää halvempia. Näistä ei kuitenkaan tiedä ovatko ne hintansa väärtä. Ongelmana on myös se, että jos ostaa miekan internetistä, ei välttämättä ymmärrä onko miekka sopiva painonsa puolesta tai millaista sitä on käyttää. Tämän lisäksi ongelma on myös se, että tavallinen ihminen ei ymmärrä miekoista. Hyvä ja huono miekka voivat näyttää samalta. On vaikeaa huomata, jos miekassa on jokin vika.

Joskus tällaiset viat jäävät huomaamatta vaikka miekan kunnolla tarkastaisikin. Jos vikoja ei ostaessaan huomaa, ei asialle tietenkään jälkeinpäin voi mitään, mutta toisaalta jos ne huomaa, miekan arvo laskee. Jos viat taas huomaa sen jälkeen, kun miekan on ostanut, on sitä vaikeaa palauttaa. Maallikko ei siis mielestäni näitä asioita ymmärrä.

Annan esimerkin: 6 danin omaava kendōka shihan hankki useita miekkoja, jotka olivat Japanin mittapuun mukaan suhteellisen halpoja, 400.000 - 500.000 jeniä. Kuinka ollakaan, myöhemmin paljastui, että nämä olivat vain nimellisesti miekkoja ja hän arvatenkin suuttui.

Voisi ehkä ajatella, että nämä miekat olivat epäonnistuneita kappaleita. Myyjä oli hankkinut terät 10.000 - 20.000 jenillä ja oli sitten myynyt ne uudelleen. Tällaista ei siis tapahtuu. Missä tahansa maassa on hyviä ja huonoja teriä. Näin voi käydä maallikolle, joka ei miekoista ymmärrä.

Japanin budōsaleilla ”palvotaan” satureiden henkiä. Rukousten/pyyntöjen osoittaminen kameille tarkoittaa oikeastaan sitä, että harjoittelija osoittaa tekevänsä parhaansa ja harjoittelevansa kaikin voimin. Hän ikään kuin vannoo valan. Kuitenkin miekan laadulla on oma merkityksensä, kun tekniikkaa halutaan kehittää. On tärkeää, että asiantuntija valitsee miekan harjoittelijalle, sillä hän tietää, miten tekniikka parannetaan ja miten voitetaan tai hävitään.

Toivon että luette kirjoitukseni niin, että ymmärrätte ja sisäistätte sen.

Käsitykseni mukaan Skandinaviassa on joitakin iaita harjoittavia henkilöitä, joilla on oikea nihontō. Luonnollisesti miekan hankinta riippuu kunkin taloudesta ja siitä, onko sen hankintaan realistisia mahdollisuuksia. Jotta pääsisitte samalle tasolle japanilaisten kanssa ja jotta teitä voisi verrata heihin niin, että vertailu ei olisi epäreilu, teidän tulisi miettiä tarkkaan edellä mainitsemiä asioita ja oivaltaa, mistä on kyse/mitä tarkoitan.

Kerron vähän vielä voimaan tulevista graduointivaatimuksista koskien 6. dan ja sitä korkeampia arvoja. Vuodesta 2014 lähtien ennen koetta tarkastan kyseisen henkilön miekan. Pitää olla aito japanilainen miekka, muutoin en hyväksy kokeesta kokeeseen. On kysymys tōshinista ja koshiraesta. Esimerkiksi, jos tōshinissa on vikaa, tsukai on katkennut tai saya on hyvin naarmuinen, en voi hyväksyä tuollaista puutteellista miekkaa (hin-i ni kakeru = puutteellinen eleganssi). Huom. tavallisessa ja jokapäiväisessä harjoituskäytössä (nukitsuke tai furikaburi, nōtō) tuollaisia naarmuja ei tule.



NIHON-TŌ AFICIONADON MUISTELOITA

Kiinnostuin kouluaihana Japanista ja bushidōsta nähtyäni ensimmäisen kerran Kurosawa Akiran elokuvan *Shichinin no Samurai* vuonna 1959. Se teki minuun silloisena tynkäversionakin valtaavan vaikutuksen. Tutustuin ensi kertaa samuraihin ja bushidōn, samurailuokan aatemaailmaan. Ja bushidōssa japanilaisella miekalla, nihon-to'lla, on keskeinen rooli – sanotaanhan että ”miekka on samurain sielu”.

Samoihin aikoihin sain kuukauden kestävän saksan kielen koulustipendin Bremeniin. Saksaan. Satuun käymään paikallisessa Überseemuseumissa, jossa oli myös hieno Japani-osasto. Näin ensi kertaa japanilaisia miekkoja läheltä. Muistan että eräs näytteillä olevista katanoista oli havainnollisesti ”räjäytetty” osiin. Matkan aikana tulin myös hankkineeksi ensimmäisen Japanin historiaa käsittelevän kirjani, Saitō Hishon vuonna 1911 julkaiseman *Geschichte Japans*. Siitä kaikki sitten alkoi.

Ensimmäiset miekkahankinnat

Kotiin palattuani yritin vähitellen hankkia enemmän Japania koskevaa kirjallisuutta. Paljonhan sitä ei tuolloin ollut, puhumattakaan miekkakirjallisuudesta. Antikvariaateista sentään löytyi joitakin Japanin vanhempaa historiaa koskevia teoksia, etupäässä ruotsiksi, saksaksi tai englanniksi, suomeksi ei ollut juuri mitään. Vieläkin ottaa kyllä päähän, ettei tuolloin tullut hankittua

Frank Brinkleyn 10-osaista *Japan and China* historiategosta, jonka olisin saanut 100 markan hintaan mikä tuolloin tuntui kirjaksi kalliilta.

Suomen tarjonta ei tietenkään pitkään minua tyydyttänyt, vaan rupesin tilamaan kirjallisuutta ulkomailta. Tämä oli tuolloin hieman hankalampaa kuin Internetin aikaan! Eräänä päivänä 1960-luvun alussa kävelin koulumatkalla Annankadulla Occasion-nimisen antiikkiliikkeen ikkunan ohi. Siellä oli myynissä japanilainen miekka! Hinta oli muistaakseni 120 markkaa.

Kerroin asiasta isälleni, ja hän lupautui ostamaan sen minulle. Hän sai sen lopulta 100 markalla! Jälkeenpäin katsottuna se ei ollut mikään ihmeellinen kapine, Meiji-kaudella luusta (ei edes norsunluusta!) lähinnä turisteille tehty tikari –kaiverruksetkin varsin heppoiset ja terä sen mukainen. Mutta minulle se oli silloin suuri aarre.

Tuohon aikaan sain myös hankittua ensimmäisen japanilaisia miekkoja käsittelevän kirjani. Se oli kun olikin John Yumoton mainio, vuonna 1958 julkaistu perusteos *The Samurai Sword. A Handbook*. Siitä alkoivat minulle vähitellen selvitä erilaiset miekkatyypit ja minkälainen japanilainen miekka oikeasti oli.

Nyt piti vaan saada hankittua kunnan miekka! Kun erään tuttavan antiikkiesineistä kiinnostunut tuttava oli lähdössä Lontoon, pyysimme häntä mahdollisuuksien mukaan katsomaan, löytyisikö sieltä japanilainen miekka. Ja löytyihän sieltä. Hän toi mukanaan miekan, joka näytti oikealta japanilaiselta miekalta. Mutta ei se vielä katana ollut.

Se oli gunto eli japanilainen sotilasmiekka: montuurit paremmasta päästä ja kashirassa omistajan hopea-mon. Saya oli kyllä katanan, mutta heikkokuntoinen. Ilmeisesti se oli ollut kenttäolosuhteisiin nahalla päällystetty. Mutta varsin väsyneen terän nakagossa oli molemmin puolin mielenkiintoinen pitkä teksti. Vähitellen minulle selvisi, että kyseessä oli itse asiassa varsin hyvä terä, signeerattu

BIZEN ŌSAFUNE NO JŪ YOKOYAMA KODZUKE NO DAIJŌ FUJIWARA SUKESADA (n. 1660). Eli miekkaseppä paremmasta päästä monien Sukesadojen joukossa. Tämän tunnetusta P.C.L Germain -nimisestä aseisiin erikoistuneesta antiikkiliikkeestä ostetun miekan hinta oli 8 punttaa ja 10 shillinkiä!

Samalla tavalla sain hieman myöhemmin hankittua Lontoosta toisenkin miekan, tällä kertaa wakizashin. Montuurit olivat hyvin yksinkertaiset ja hieman risaiset, ”Satsuma-kapinan” tyyliin. Raskas terä oli *mumei*, mutta siinä oli hyvin voimakas choji-tyyppinen *hamon*. Terän kunto oli hyvä, mutta kuten tavallista, se oli hieman ruosteessa.

Kun isä sitten lähti Pariisiin matkoille, pyysin häntä katsomaan olisiko siellä japanilaisia miekkoja myynissä. Yllätykseni oli suuri kun hän toi kotiin, vieläpä lentokoneen matkustamossa kuljetettuna, valtavan miekan.

Ensin en tiennyt mitä ajatella miekasta, mutta vähitellen minulle selvisi että kyseessä olikin *nagamaki*. Kapine oli 205 cm pitkä. Raskaan terän *nagasa* oli 106 cm ja kahva kunnioitettavat 99 cm. Montuurit olivat yksinkertaiset, *saya* ja pitkä *tsuka* olivat sinooberinpunaista lakkatyötä eikä miekassa ei ollut tsubaa.

Terä oli paksun, kuivuneen öljyn peittämä. Kun sain terän puhdistettua bensiinillä ja kahvan purettua selvisi, että himmeä terä oli *mumei*. Mutta suhteellisen harvinainen kapine se kuitenkin oli.

Sillä välin oli jo tullut hankittua pari muutakin perusteosta, kuten B.W. Robinsonin *The Arts of the Japanese Sword* sekä Inami Hakusuin jo vuonna 1948 julkaisema *Nippon-tō, The Japanese Sword*.

Tietoni japanilaisista teristä alkoivat olla jo paremmalla pohjalla, kun vielä myöhemmin sain hankittua itselleni Fujishiron kaksiosaisen *Nihon Toko Jiten*, joka sisältää erinomaisen oshigata-kokoelman. Mutta yhtä tärkeitä on perehtyä Japanin historiaan ja etenkin bushidōn periaatteisiin. Ilman tätä tuntemusta myös japanilaisen miekan tuntemus jää pintapuoliseksi.

Ulkomaanmatkoja

Ensimmäiset omat ulkomaanmatkani tein Lontooseen, sillä tiesin että sieltä jos mistä löytyisi japanilaisia miekkoja. Juoksin sisään ja ulos antiikkiliikkeissä ja löytyihän sieltä miekkoja. Pian minulla oli tiedossa kaupat, joihin kannatti keskittyä. *Phillips & Page* nimisestä antiikkiliikkeestä ostin ensimmäisen kunnan katanan, jossa oli yksinkertaiset mutta hyvät montuurit.

Pitkän ja kaarevan terän mei oli NANKI JŪ KUNIMITSU eli 1860-lukua. Vaihdoin kuitenkin tämän miekan muutamia vuosia myöhemmin pariin äskettäin Japanissa kiillotettuun wakizashi-terään shirasayassa. Toinen oli oikein hyvä ō-wakizashi -terä, jossa oli upea ō-kissaki. Signeeraus oli KANENAGA ja nakagossa neljä mekugi-anaa; todennäköisesti koto-terä. Japanilainen ostaja vei sitten vaihdossa saadun KUNIMITSUn Japaniin restauroitavaksi.

Terä sai asianmukaisen kiillotuksen, *tsuka* uuden *tsuka-iton* ja miekka uuden tyyliin sopivan tsuban. Kun miekka sitten tuli takaisin Suomeen, terä asianmukaisesti *shirasayassa*, onnistuivat ostamaan sen aikanaan takaisin joidenkin mielenkiintoisten kiemuroitten jälkeen.

Edellä mainitusta *Phillips & Page* kaupasta olisin saanut ostaa myös *tameshigiri*-merkinnällä olevan terän, mutta sen hinta, muistaakseni £ 120, tuntui tuolloin liian kalliilta. Myöhemmin tietenkin kadutti! Yleensä tavalliset japanilaiset miekat maksoivat tuolloin Lontoon antiikkiliikkeissä 10-50 puntaa.

Täytyy kuitenkin pitää mielessä, että rahan arvo oli tuolloin hieman erilainen. Liikkeissä miekat säilytettiin yleensä jossain pölyisessä vanhassa kaapissa liikkeen takakulmassa. Toinen paikka, mistä aina löytyi japanilaista tavaraa, myös miekkoja, olivat Lontoon kuuluisat antiikkitorit, etenkin vanha kunnan Portobello Road.

Miekkoja saattoi siellä löytyä mitä merkillisimmiltä myyjiltä, ja aina ei myyjä edes tiennyt minäkalaisesta miekasta oli kyse! Mutta varsinainen kultakaivos 1970-luvun alussa oli Michael Deanin omistama pieni *Nihon Tō-ken* antiikkikauppa aivan British Museumin lähellä. Parhaimpina aikoina siellä oli miekkoja seinät täynnä! Niiltä seuduilta löytyivät myös mm. japaniaiheiseen kirjallisuuteen erikoistuneet kirjakaupat kuten Kegan Paul, Trench & Trubner, Probsthain sekä Luzac.

Ja olihan British Museumilla näytteillä hieno kokoelma japanilaisia miekkoja. Michael Deanilta ostin kerran hienon pitkän katanan, joka on signeerattu MUTSU NO KAMI KANEYASU (n. 1650). Toiselta puolelta *nakagoo* löytyvät kanjit KABUTO WARI, mikä voi olla miekan nimi (kypärän halkaisia) tai merkintä tehdystä *tameshigirista*. Tämän miekan hinta oli huikeat 40 puntaa!

Zurichistä löytyi vielä *Gallerie Zacke* -niminen antiikkiliike, jolla oli paljon mielenkiintoista japanilaista tavaraa myynnissä. He julkaisivat myös hyvin kuvitettuja luetteloita sekä pitivät huutokauppoja.

Hankintamielessä japanilaisten miekkojen ja muun antiikitavaran kulta-aika kesti aina 1970-luvun alkuun saakka. Tuolloin Japanin taloudellinen nousu alkoi houkuttaa japanilaisia kauppaita ja varakkaita keräilijöitä Eurooppaan, ja hinnat alkoivat nousta jyrkästi hipoen 1980-luvulla nykyistä tasoa.

Myös Amsterdam oli tuolloin hyvä paikka löytää vanhaa japanilaista tavaraa. Eräällä ensimmäisistä matkoistani Amsterdamiin päädyin *van der Peetin* mainioon antikvaariseen kirjakauppaan, jossa aina oli hieno kokoelma japaniaiheisia kirjoja.

Sieltä sattui käteen muun muassa *The Tōken Society of Great Britainin* julkaisemia kirjasia. Liityin tähän seuraan vuonna 1968, ja siitä oli sitten paljon hyötyä minulle. Heidän ”Programme” ja muut julkaisunsa sisälsivät japanilaisista miekoista valtavasti tietoa, mitä muuten ei silloin ollut saatavilla.

Eräs seuran johtohenkilöistä oli tuolloin japanilaiseen kulttuuriin erikoistunut Bon Dale. Hän on mm. kuvittanut Newmanin ja Ryersonin kirjoittaman oivan oppaan *Japanese Art. A Collector's Guide*. Erään Lontoon matkani yhteydessä päätin mennä häntä moikkaamaan – ilmoittamatta siitä kuitenkaan etukäteen. Kolkutin siis eräänä aamuna hänen ovelle.

Kuultuaan asiani ja että olin seuran jäsen, hän kutsui minut ystävällisesti sisälle. Siitä alkoi varsin mielenkiintoinen päivä. Itse hän oli juuri myynyt suurimman osan omistamistaan miekoista ostaakseen uuden auton, mutta oli juuri lähdössä huutokauppaan jossa oli tarjolla paljon japanilaisia aseita.

Hän kysyi, olinko kiinnostunut tulemaan mukaan, ja kohta oltiinkin hänen vaimonsa kanssa automatkalla. Kokemus englantilaisesta huutokaupasta oli mielenkiintoinen. Siellä olisi ollut paljonkin ostettavaa, mutta en tietenkään sekaantunut huutoihin koska Bonilla oli toimeksiantona huutaa asiakkailleen miekkoja.

Iltapäivällä eräässä urheilukeskuksessa oli suuri kendo-tapahtuma (Euroopan mestaruuskilpailut mikäli muistan oikein) ja pääsin sinnekin mukaan. Siellä oli myös arvovaltainen japanilainen vierasryhmä esiintymässä ja siellä näin ensi kertaa sekä kendoa että iaidoa ”livenä”. Suomessa ei tuolloin ollut mitään mahdollisuuksia harrastaa kendoa tai iaidoa, joten aktiivinen budoharrastus on jäänyt minulta väliin – mitä nyt hieman bokkenilla olen harjoitellut.

Myöhemmin liityin myös Japanin arvostettuun *NBTHK*-miekkaseuraan. Olin lyhyen ajan myös *The Japanese Sword Club of Southern Californian* jäsen. En kuitenkaan tuntenut saavani niistä jäsenmaksuilleni täyttää vastinetta, joten erosin molemmista muutaman vuoden kuluttua. Sen ajan tunnetuista Kaliforniassa toimivista japanilaisen miekan asiantuntijoista mainittakoon Albert Yamanaka, joka 1960-luvulla toimitti lyhyen aikaa mielenkiintoista *Nihon-to Newsletteriä*. Toinen vanhan kaartin guru oli legendaarinen Yasu Kizu.

Samoihin aikoihin havaijilainen Bob Benson lanseerasi kunnianhimoisen julkaisun *Bushidō, An International Journal of Japanese Arms*. Se oli korkealaatuinen japanilaisiin antiikkiaseisiin erikoistunut lehti. Numeroita ilmestyi kuitenkin vain 10, minkä jälkeen se valitettavasti taloudellisista syistä jouduttiin lopettamaan.

Vuonna 1978 työnantajani lähetti minut kursseille Los Angelesiin. Joitakin vuosia aikaisemmin minulla oli ollut onni löytää Akateemisesta kirjakaupasta legendaarisen miekankeräilijä Willis Hawleyn kaksiosainen teos *Japanese Swordsmiths*. Ilmeisesti joku oli sen tilannut mutta jättänyt lunastamatta.

Minulla oli näin ollen Hawleyn yhteystiedot ja koska Hollywood, missä hän asui, oli lähiseuduilla, päätin soittaa hänelle ja kysyä, voisinko tulla tervehtimään. Hawley vastasi että tervetuloa vaan, ja eräänä sunnuntaina lähdin kaverini matkassa ajamaan Hollywoodiin.

Hawley otti meidät ystävällisesti vastaan kodissaan. Ja mikä koti! Yksi rinteessä olevan huvilan valtava huone oli lattiasta kattoon saakka kirjahyllyjen peittämä. Siellä oli tuhansittain japanilaisia ja kiinalaisia kirjaharvinaisuuksia ja muuta antiikkiesineistöä. Toinen huone oli japanilaisittain sisustettu.

Hieman ilkkurisesti Hawley kysyi kiinnostiko nähdä joitakin harvinaisia miekkoja? Hän veti seinässä olevan liukuoven auki ja sen takana oli kolmisen hyllyä täynnä japanilaisia miekkoja, kaikki silkisissä säilytyspusseissaan. Sieltä hän sitten valitsi muutamia kalleuksia, mm. monessa kirjassa kuvitetun hienon KANEKAGE aikuchinsa.

Rakennuksen kellarikerroksessa oli Hawleyn ”kirjapuoti”, jossa oli hyllyittäin hänen julkaisemiaan teoksia. Siellä oli myös valtava japanilainen kirjoituskone, joka muistaakseni sisälsi 60.000 kanjimerkkiä! Willis Hawley (niin kuin myös edellä mainittu B.W. Robinsson) on myös kirjoittanut lyhyet muistelmat, jotka ovat miekankeräilijälle herkullista lukemista. Tämä käsissänne oleva yritys on vain kalpea varjo niihin verrattuna!

Täytyy vielä mainita että tuohon aikaan ei lentokentillä ollut nykyisiä turvatarkastuksia. Sen kun marssi miekan kanssa matkustamoon, ei kukaan kysynyt mitään. Vaikeutena oli pikemminkin Suomen tulli, joka haukansilmin tähyili epäilyttäviä tuotavia. En kuitenkaan kertaakaan joutunut ”kiinni”.

Hauska yksityiskohta oli tässä mielessä kun kerran tilasin antiikkisen *ō-yoroin* (haarniskan) Norjasta. Se tuli rahtina alkuperäisessä säilytyslaatikossaan. Menin Olympialaiturissa sijaitsevaan tullikamariin hakemaan lähetystä. Siellä sitten joukolla ihmeteltiin, että mikä kapine se oikein on. Väitin että se on kendo-nimisen miekkailu-urheilun suojaväline eikä mitenkään arvokas. Pitkän pohdinnan jälkeen laatikon ympärille kerääntyneet tullimiehet tokaisivat että ”no mene sitten”!

Käynnit Japanissa

Japanissa vierailin ensimmäistä kertaa vuonna 1968. Kävin tuolloin myös muutamassa miekka-kaupassa, mutta hinnat tuntuivat korkeilta verrattuna silloiseen Euroopan hintatasoon. Toisen, hyvin lyhyen matkan aikana, onnistuin vierailemaan Yoyogissa sijaitsevassa Japanin miekkamuseossa. Se oli mieliinpainuva visiitti ja nähtävää oli paljon.

Tapasin siellä nuoren kaverin, joka jonkin aikaa juteltuamme kutsui minut tapaamaan tuttavaansa, joka oli eräänlainen miekkameklari. Hänellä oli useita *shinsakutō*-teriä (sodan jälkeen tehtyjä teriä) nähtävänä. Samana päivänä ehdittiin vielä kiertää muutama miekkakauppa ennen kun oli suunnattava matka kohti Hanedan lentokenttää.

Myöhemmillä matkoilla vierailin usein Torimonochossa sijaitsevassa ”Japan Sword Co.’ssa”. Siellä on alakerrassa myynnissä kaikenlaista miekkoihin liittyvää rekvisiittaa sekä kirjallisuutta. Mutta varsinainen elämys oli omistajan opastamana päästä liikkeen toiseen kerrokseen, jossa oli näytteillä hieno kokoelma huippulaatuisia miekkoja, haarniskoita ja muuta rekvisiittaa.

Miekkoihin tietenkin löytyy Japanissa melkein jokaisesta Japanin historiaa esittelevästä museosta. Yksi mielenkiintoinen museo on *Yasukuni-jinjan* alueella sijaitseva *Shokonsha*-sotamuseo, jossa on näytteillä monta historiallisesti merkittävää miekkaa.

Miekkoihin en kuitenkaan ole koskaan ostanut suoraan Japanista. Laatu ja kunto ovat siellä tietenkin ylivoimaiset, mutta hinnat ovat myös perinteisesti olleet korkeat. Lisäongelmana ovat tulli- ja muut muodollisuudet, jotka johtuvat siitä että Japanissa miekkoihin tarvitaan aselupa. Tämä on jäänne amerikkalaisten miehitysjoukkojen sodanjälkeisistä älyttömyyksistä.

Museo- ja kokoelmakäyntejä

Tietenkin pyrin aina matkojeni yhteydessä tutustumaan museoihin, missä otaksuin olevan miekkoja näytillä. Lontoossa British Museumilla on hieno kokoelma miekkoja, samoin Victoria & Albert museossa. Amsterdamin Rijksmuseumista löytyi myös paljon Japaniin liittyvää esineistöä. Museoista puheen olleen, minulla oli vuonna 1974 tilaisuus kartoittaa ja luetteloida erään japanilaisen kanssa Suomen Kansallismuseon japanilaisia asekokoelmia.

Miekat säilytettiin tuohon aikaan museon vintillä, eivätkä ne koskaan ole olleet näytillä. Kolmentoista miekan joukosta löytyi kyllä joitakin mielenkiintoisia miekkoja, mutta valitettavasti niiden kunto ei ollut kovin kehuttava. Kokoelmista löytyy myös yksi täydellinen japanilainen haarniska sekä kourallinen *tsubia*. Muuten suomalaisissa museoissa on hyvin vähän japanilaisia miekkoja. Ainoastaan ev.ltn. L. Pohjanheimon Asekokoelmasäätiön kokoelmissa on varsin monipuolinen kokoelma japanilaisia miekkoja, tankoaseita, haarniskoita sekä muita aseita.

Vähemmän miellyttävä museokokemus oli sen sijaan kun vuonna 2001 lainasin Ateneumin taidemuseon japanilaiseen puupiirrosnäyttelyyn kaksi miekkaa, yhden katanan ja yhden hienon daimyo-laatua olevan *aikuchin*. *Mitokoro* oli ŌMORI koulukunnan valmistama ja *kissaki-moroha-zukuri* tyyppinen terä oli signeerattu RAI KUNIMITSU. Koskaan oikein selvinnyt, oliko se aito vai *gimei*.

Eräänä päivänä minulle tuli yllättävä soitto museosta jossa ilmoitettiin että *aikuchi* oli varastettu! Ilmeni että tämä tikari ja erään keräilijäkollegan *tantō* oli salamannopeassa operaatiossa viety vitriinistä, jossa ei, ihmeellistä kyllä, ollut hälytyslaite asennettuna. Onneksi sentään katanan oli toisessa vitriinissä. No, sainhan aikanaan pienen taistelun jälkeen vakuutusrahat, mutta eihän se korvannut menetystä. Tämä aikuchi lienee heti viety Suomesta johonkin naapurimaan.

Mutta mielenkiintoinen museokokemus oli sen sijaan, kun erään kollegan välityksellä päästiin vuonna 1997 tutustumaan Pietarin Eremitaasin japanilaiseen miekkakokoelmaan. Kollegan suhteiden avulla päästiin museon ylimmässä kerroksessa sijaitsevaan yleisöltä suljettuun varastoon. Siellä oli kattoon asti valtavia sinetöityjä lasiovisia kaappeja, joissa makasi tuhansia miekkoja vierä vieressä.

Sopimuksen mukaisesti tutkittiin kuitenkin vain japanilaiset miekat. Niitä oli yhteensä noin 250, joista noin 100 oli katanoita, 50 tachia ja loput wakizasheja ja tantoja. Joissakin oli vielä miekan alun perin museolle lahjoittaneen suuriruhtinaan nimilappu. Jotkut olivat myös kultaseppä Fabergen aikoinaan lahjoittamia. Epäilemättä joukossa oli myös monia bolsevikivallankumouksen jälkeen yksityisiltä keräilijöiltä takavarikoituja miekkoja.

Joukossa oli monia varsin hyvälaatuisia ja -kuntoisia miekkoja, muutamia myös *shirasayassa*. Kaikkia en tietenkään pystynyt tutkimaan, mutta kaksi historiallista miekkaa jäi erityisesti mieleen: kruununperijä Nikolai Alexandrovitjin Japanin vierailunsa yhteydessä vuonna 1891 keisari Meijiltä saama lahjamiekka sekä amiraali Evfimii Putiatinin Shimodan sopimuksen yhteydessä Japanin Bakufun pääneuvottelija Kawaji Toshiakiralta vuonna 1854 lahjaksi saama miekkaseppä NAOKATSUn vuonna 1838 päivätty komea katana.

Edellä mainittu keisarin miekka oli pitkä katana-tyyppinen seremoniallinen miekka, *tsuka* ja *saya* kokonaan hienolla cloisonnella koristellut. Tsuba oli puhdasta kultaa. Alkuperäisessä kunnossa oleva terä oli miekkaseppä ECHIZEN KAMI NOBUHIDE:n vuonna 1866 tekemä. Varastossa oli myös useita haarniskoita ja haarniskojen osia sekä muuta samurairekvisiittaa. Osittain Fabergen kokoelmiin perustuva Eremitaasin tsubakokoelma jäi tosin tuolloin näkemättä, mutta silti vierailu oli todella mieleenpainuva.

Näkemistäni vähäisistä kotimaisista kokoelmista on erityisesti jäänyt mieleen edesmenneen konsuli Berndt Zachariassenin japanilainen miekkakokoelma. Hän oli vuosien mittaan hankkinut vain parasta mitä oli saatavilla, lähinnä tunnetun ruotsalaisen japanilaisiin miekkoihin erikoistuneen antiikkikauppiaan Bo Lundgrenin välityksellä. Muistan erityisesti hienon tantōn, jonka terä oli kaiverrettu siroin kanji-merkein täyteen runoja. Samaten muistan pitkän, kauniin terän erikoisessa tupla-shirasayassa: terää suojasivat kahdet ohuet hinokisuikaleet, jotka yhdessä terän kanssa sopivat työnnettäviksi varsinaiseen shirasayaan. Zachariassenin kokoelma oli Suomen olosuhteissa ainutlaatuisen korkeatasoinen. Sääli vain, että kokoelma hänen kuolemansa jälkeen vähitellen myytiin ulkomaille.

Myös edesmenneellä merihistorioitsija Christoffer Ericssonilla oli Suomen oloissa mielenkiintoinen pieni tsuba-kokoelma, joukossa muutama todella hieno tsuba. Tämä kokoelma myytiin sitten huutokaupassa eräälle suomalaiselle keräilijälle. Erityisen mielenkiintoista on ollut saada tutkia marsalkka Mannerheimin saamat kaksi japanilaista lahjamiekkaa sekä suomalaisten upseerien toisen maailmansodan aikana saamat guntō-lahjamiekat.

Miekkatarjonta Suomessa

Vuosien mittaan on käsieni kautta kulkenut suuri määrä japanilaisia miekkoja ja muuta samuraikulttuuriin liittyvää aineistoa. Aina kun mahdollista olen pyrkinyt ottamaan *oshigatan* terän *nakagosta*, joten *oshigatoja* on kerääntynyt melkoinen pino. *Oshigata*-kokoelmasta voi olla paljon apua, mutta sen pitäisi olla jossakin systemaattisessa järjestyksessä!

Valitettavasti Suomessa kuitenkin liikkuu aika vähän japanilaisia miekkoja. Muutamit miekoista kiinnostuneet asekauppiaat ovat olleet alalla kiitettävän aktiiviset. Ensiksi tulee tietenkin mieleen edesmennyt Mikko Fagerström, joka oli kaikkien aseharrastajien tuntema. Hänen omistamastansa *Muskettigalleriasta* Mechelininkadulta löytyi aina jotakin mielenkiintoista, tai ainakin siellä tapasi sinne kerääntyneitä asekeräilijöitä. Hän kävi säännöllisesti USA:ssa ja löysi sieltä melkein aina japanilaisia miekkoja kotiin tuotaviksi. Silloin oli herkkua käydä hänen putiikissaan katsastamassa reissun saalista. Häneltä minäkin olen aikoinaan hankkinut useita miekkoja. Fagerströmin erikoisuus oli, että hän arvioi aina asiakkaansa tietotason, eikä suostunut myymään mitään ”roskaa” asiakkaalle, jonka vaatimustason hän tiesi olevan korkeampi.

Tavallaan Fagerströmin seuraajat ovat olleet Helsingissä pitkään Fredrikinkadulla vaikuttanut *Morion Antique* antiikkiliike sekä eräs Paraisilta käsin toimiva alan harrastaja. Morion Antiquesta onnistuini esimerkiksi kerran ostamaan hyväkuntoisen ja harvinaisen *guntō* eli sotilas-

miekan. Sen kahvan kaarevuus lisääntyi vanhan tachin mallin mukaisesti huomattavasti *kashiraa* kohti.

On keräilijöitä, jotka katsovat halveksivasti guntōa eivätkä pidä sitä oikeana ”samuraimiekkana”. On kuitenkin muistettava, että se oli japanilaiselle upseerille yhtä rakas kuin katana samuraille konsanaan. Ja silloin tällöin guntōsta saattaa löytää vanhankin terän.

The South Manchuria Railway Companyn (”Mantetsu”) 1930/40-luvuilla teettämät KŌ-A ISHIN MANTETSU -terät olivat sitä paitsi lyömäominaisuuksiltaan tieteellisten testien tulos ja vetävät hyvin vertojaan vanhoille terille. Onnistuin aikanaan vaihtamaan itselleni tällaisen terän Hollannista. Vielä täytyy mainita Ove Holmaston Pietarinkadulla 1970-luvulla pitämä *Keräilyasemiminen* kauppa. Häneltä ostin aikanaan upean Goto-tyylin tsuballa ja *mitokorolla* koristetun wakizashin. Terä oli vanha, mutta *mumei*.

Koska japanilaisia miekkoja, kuten jo todettua, liikkuu Suomessa varsin vähän eikä niitä ole oikeastaan missään näytteillääkään, on varsin hankalaa tutkia ja saada oppia miekoista Suomessa. Ja jos miekkoja löytyy, ne ovat pääsääntöisesti huonokuntoisia. Hyväkuntoisia teriä näkee harvemmin. Ja terä on kuitenkin miekan sielu.

Vain käsittelemällä ”hands on” korkealaatuisia teriä hyvässä japanilaisessa kiillotuksessa on mahdollista oppia japanilaisen terän saloja. Näin ollen suomalainen keräilijä joutuu valitettavasti ensisijaisesti nojautumaan kirjallisuuteen. Onneksi nykyään löytyy paljon alan kirjallisuutta myös englannin kielellä.

Tässä yhteydessä ei pidä unohtaa Timo Reenpään vuonna 1993 kirjoittamaa *Japanin miekat*, lyhyt mutta ihan kelvollinen alustus japanilaisiin miekkoihin. Lähdekirjallisuutta ei koskaan voi olla liian paljon. Myös Internetistä on nykyään paljon apua. Varsinkin siellä liikkuva kuva-aineisto on runsas ja hyvälaatuinen. Tänä päivänä Suomestakin löytyy pieni, mutta asialle vihkiytynyt nihon-tō’osta kiinnostunut piiri, jonka varassa keräily ja alan tutkimus on.

Eräs japanilaisiin miekkoihin liittyvä ilo onkin niiden tutkiminen. Minkä tyyppinen on *hamon* ja *hada*, mikä on koulukunta jne.? Löytyykö *nakagosta* tai *tsubasta* signeeraus? Mikäli löytyy, alkaa sen tutkiminen, onko signeeraus aito vai *gimei*? Tyydytys on suuri kun, pääsee selville kanji-merkeistä, mutta aina silloin tällöin joku merkki jää tunnistamatta. Silloin ei aina auta edes kääntäminen japanilaisen tuttavän puoleen, koska miekkaterminologia ja meissä käytetyt kanjit ja niiden ääntäminen ovat asiaan vihkiytymättömille outoja – niin kuin vanhemmat tekstit yleensäkin.

Nanakamado Shichijūrō



Japanilaiset miekat

日本刀

keräilykohteena



Hansha julkaisee tässä syksyllä 2013 pidetyn esitelmän esitysgrafiikan jokseenkin alkuperäisessä asussaan. Sisällön uudelleenasettelu lehtemme käyttämän pystysuuntaisen arkin mukaisesti tuntui lähinnä haittaavan alkuperäisen asian välittymistä lukijalle, joten luovuimme sen yrittämisestä. Lämmin kiitos anonyymina pysyttelevälle keräilijälle, joka ystävällisesti luovutti laatimansa aineiston käyttöömme.

Miksi kerään japanilaisia miekkoja?

Tämän esityksen laatija aloitti japanilaisten miekkojen keräilyn kymmenisen vuotta sitten tajutessaan, minkälainen kauneus niiden teräkseen kätkeytyy. Verrattuna eurooppalaisten antiikkimiekkojen kuolleelta näyttävään harmaaseen pintaan *nihonto* on kuin loputonta hienovaraisten kuvioiden, värien ja valon vuoropuhelua. Signeerattu *nihonto* voi viedä ihailijansa matkalle kauas historiaan, tutkimaan terään liittyvien henkilöiden kohtaloita ja historiallisia tapahtumia. *Nihonto* oli aikanaan legendaarisen tehokas ja kestävä ase ja siten se on myös teknologinen ihme. Eikä pidä unohtaa, että nämä tekijältään suurta taitoa vaatineet, alkuperäiselle omistajalleen omaisuuden maksaneet satojen vuosien ikäiset taideteokset ovat tänä päivänä yllättävän kohtuuhintaisia – ainakin verrattuna suurten massojen suosimiin keräily- ja taide-esineisiin.

Meidän tulee olla kiitollisia niille sukupolville, jotka ovat huolehtineet siitä, että nämä taideteokset ovat säilyneet meidän päiviimme asti läpi sotien, myrskyjen, maanjäristysten ja tulipalojen. Meidän velvollisuutemme on siis suojella näitä korvaamattomia taide-esineitä myös tulevia sukupolvia ajatellen.

Miten keräilijä valitsee terän?



- Vain aito *nihonto*, oli se sitten *Heian*-kaudelta 平安時代 tai moderni *gendaito* 現代刀
- Mahdollisimman alkuperäinen ja virheetön kunto
- Kaunis, tasainen *hada* 肌
- Kirkas, tasalaatuinen *nioiguchi* 匂口

- Shinto 新刀-terät mieluiten *ubu* 生 eli alkuperäinen *nakago* 中心 on jäljellä.
- 1300-luvun *tachit* 太刀 oletusarvoisesti *o-suriage* 大磨上, eli signeeraus on katkaistu pois.
- Yksittäinen *ware* 割れ ei ole paha juttu, mutta terä ei saa olla ”väsynyt” (*tsukare* 疲れ) !
- Pieni taistelusta peräisin oleva jälki, *kirikomi* 切り込み on ok.
- Terä, joka ei ole käyttökelpoinen aseena, ei myöskään ole keräilykohde!

Milloin kannattaa jättää väliin...



Hamon 刃文



Hamonin ei tarvitse olla erityisen monimutkainen tai erikoinen, vaan laatu ratkaisee; ajatellaan esimerkiksi Rai来- tai Hizen 肥前-koulukunnan suguha 直刃-hamonia... Ne ovat arvostettuja siinä missä esimerkiksi Bizen choji 丁子hamonkin. Koto 古刀 -terien hamon on usein elävämpi ja luontevampi kuin mitä uudemmissa töissä tapaa.

Hada 肌



Teräksen pintakuvion tasalaatuisuus on hyvä indikaattori terän kunnosta.

Usein ominainen tietylle koulukunnalle.

Yksi terän kauneimmista ominaisuuksista.

Boshi 帽子



Boshin (kissakin karkaisun) tärkeyttä ei voi korostaa liikaa...

Vinkki:

Midare 乱れ *hamon* + *ko-maru* 小丸 *boshi* = *Shinto* 新刀

Fukura 脹 ja *ko-shinogi* 小鎧 pitää olla samanmuotoiset!

Sugata 姿



- Terän muodon, *sugatan*, tulee olla luonteva. Leveä *mihaba* 身幅 yleensä kapeaa parempi.
- *Sugata* kertoo kokeneelle keräilijälle terän iän.
- *Suriage* 磨上 eli terän lyhentäminen muuttaa muotoa.
- *Nihonto* on taideteos; taideteoksen pitää herättää tunteita!

Nakago 中心



- Laadukkaassa terässä on aina huolella viimeistelty *nakago*!
- *Nakagon* patinan tulisi olla tasaisen suklaanruskea.
- Signeeratun terän, jolla ei ole luotettavaa aitoustodistusta, kannattaa ajatella olevan *gimei* 偽名, kunnes toisin todistetaan!
- Ruma *mei* 銘 = 95% varmuudella *gimei*.

Miten keräilijä valitsee Koshiraen 拵え

- Vanhaa rautaa tai uutta *shakudoa* 赤銅 ...



Koshirae on pitkälti makuasia. Jos valinta kohdistuu ”uudempaan” (=1800-luvun) tuotantoon, olen ainakin itse hyvin kriittinen työn laadun, yksityiskohtien toteutuksen ja estetiikan suhteen. Kauniisti patinoitunut vanha teräs taas on toinen asia... pelkistetty voi olla kaunista.

Vanhan *koshiraen* hankinta jälkeensä on kallista arpapeliä. Todennäköisyys löytää terään sopiva *tsuka* 柄 ja *saya* 鞘 on pienen lottovoiton luokkaa. Teettäminen kyllä onnistuu, mutta sijoitusta ei saa takaisin, jos terän joutuu myymään. Tsuba 鐔 on toki helpommin vaihdettavissa.

Miten aloittaa keräilyharrastus

- Säästä vähintään 1000€ ja osta... lähdekirjallisuutta
- Opiskele, kierrä museoissa ja tutustu toisiin keräilijöihin.
- Linkkejä:

Keskustelupalsta:

<http://www.militaria.co.za/nmb/>

Luotettavia *nihonto*-kauppiaita netissä

<http://www.aoijapan.com/>

<http://www.nihonto.us/>

http://www.nihontocraft.com/japanese_sword_home.html

<http://www.nihontoantiques.com/>

<http://www.seiyudo.com/overseas.htm>

<http://yakiba.com/>